

“EFENDİLER, YARIN CUMHURİYETİ İLAN EDECEĞİZ!”

Kardelen ÇELEBİ*

Cumhuriyet Türk milletinin ulusal bağımsızlığının simgesidir. Türkiye'nin yönetim biçimine “*Cumhuriyet*” denir. Cumhuriyetin tanımına bakıldığında ise en yalın hâli ile “*kendi kendini yönetme*” şeklinde özetlenebilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna, cumhuriyetin ilan öyküsüne bakıldığında Osmanlı Devleti'nin ardılı olan bu devlet; Osmanlı'nın küllerinden doğmuş, tam anlamı ile her alanda yenilikler getirilerek kurulmuştur. Cumhuriyet'e giden bağımsızlık yolunda başta Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK olmak üzere silah arkadaşları ve kahraman Türk milleti önemli bir rol oynamıştır. Topyekûn bir mücadele sonucunda vatan toprakları kurtularak yeni bir düzen kurulmaya başlanmıştır. İşte bu noktada yoktan var edilen bu ülkenin yönetim biçiminin ne olacağı ve nasıl sürdürüleceği sorusu ortaya çıkmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 1 Kasım 1922 tarihinde saltanatın kaldırılması ile yeni düzenin, yani Cumhuriyet'in ilanının önü açılmıştır. Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanması ise cumhuriyetin kuruluş belgesi olarak yorumlanabilir. İstanbul'un 6 Ekim 1923 tarihinde düşman işgalinden kurtulması ise tam anlamıyla bağımsız bir devletin önünü açan bir gelişme olmuştur. Böylece artık yeni bir rejimin oluşturulmasının zamanı gelmiştir. Atatürk 28 Ekim 1923 tarihinde Çankaya'da vermiş olduğu akşam yemeğinde ertesi gün Cumhuriyet'i ilan edeceğini bildirmiştir.

Halk Fırkası Meclis Grubunda, Bakanlar Kurulunun tartışmaları üzerine Atatürk, yeni kararını açıklamış; bu karar anayasa değişikliği ve cumhuriyetin ilanı tasarısı üzerine olmuştur. Meclis grubunun uzun süren tartışmaları neticesinde fikir kabul edilmiş ardından “Yaşasın Cumhuriyet!” nidaları yükselmiştir. Yukarıda vurgulandığı üzere Mustafa Kemal, 28 Ekim 1923 tarihinde Çankaya'da; “*Efendiler, yarın Cumhuriyet'i ilan edeceğiz!*” diyerek cumhuriyetin ilanını müjdelemiştir. 29 Ekim 1923 tarihine gelindiğinde saat 20.30'da cumhuriyet ilan edilmiştir. Artık ülkenin yeni yönetim biçimi belli olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı (reisicumhuru) Mustafa Kemal ATATÜRK olmuştur. Egemenlik ve tam bağımsızlık uğruna verilen bu aziz mücadelenin en büyük sonucu ve armağanı “*Türkiye Cumhuriyeti*” devleti olmuştur.

29 Ekim 1924 tarihinde ilk Cumhuriyet Bayramı 101 pare top atışı ve özel bir program eşliğinde kutlanmıştır. Hariciye Vekâletinin (Dışişleri Bakanlığı) önerisi ile 29 Ekim gününün her yıl millî bayram olarak kutlanması karara bağlanmıştır. Teklif kabul edildikten sonra 29 Ekim günü 1925 yılından itibaren resmî bayram olarak kutlanmaya başlamıştır. Günümüzde yani 29 Ekim 2023 tarihinde ise Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü kuruluş yıl dönümü coşkuyla kutlanmıştır.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yaşını büyük bir coşkuyla kutluyor; başta Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK olmak üzere; silah arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi özlem ve minnetle anıyor, kahraman ordumuza şükranlarımızı sunuyoruz. Nice yüz yıllara, ilelebet cumhuriyet...

“*Benim nâçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır, ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.*”

Mustafa Kemal ATATÜRK

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Dördüncü Sınıf Öğrencisi